

# BÀI 9

## BÀI TOÁN ĐƯỜNG ĐI NGẮN NHẤT TRÊN ĐỒ THỊ

**Giáo viên: TS. Nguyễn Văn Hiệu**

**Email: [nvhieuqt@dut.udn.vn](mailto:nvhieuqt@dut.udn.vn)**

# Nội dung

- ☐ Giới thiệu
- ☐ Bài toán
- ☐ Thuật toán Dijkstra
- ☐ Thuật toán Bellman-Ford
- ☐ Thuật toán Floyd – Warshall
- ☐ Ứng dụng

# Giới thiệu

- ❑ **Đồ thị trọng số** (weighted graph) là đồ thị có gắn **một số** (số nguyên hay số thực) cho mỗi cạnh hoặc mỗi cung
- ❑ Số nguyên hay số thực cho mỗi cạnh:
  - ✓ cự ly,
  - ✓ thời gian
  - ✓ chi phí,
  - ✓ tốc độ.

# Bài toán

□ Cho đồ thị trọng số  $G=(V,E,W)$ . Ký hiệu  $w(u,v)$  là trọng số của cạnh  $(u,v)$

□ Độ dài đường đi

$$d = v_1 \rightarrow v_2 \rightarrow \dots \rightarrow v_{n-1} \rightarrow v_n$$

là tổng trọng số

$$L(d) = \sum_{i=1}^{n-1} w(v_i, v_{i+1})$$



# Bài toán

**Bài toán 1:** Tìm đường đi ngắn nhất từ đỉnh  $a$  và đỉnh  $z$

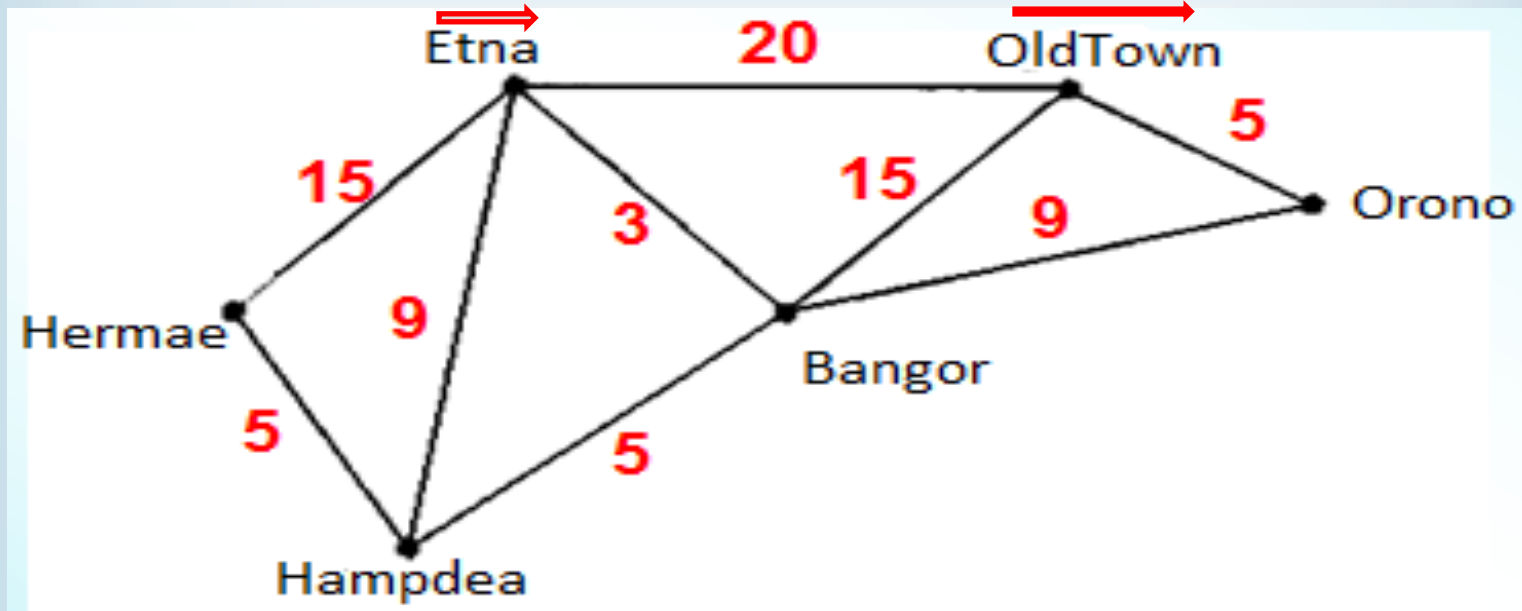
**Bài toán 2:** Tìm đường đi ngắn nhất từ đỉnh  $a$  đến tất cả các đỉnh còn lại

**Bài toán 3:** Tìm đường đi ngắn nhất giữa mọi cặp đỉnh

# Bài toán

- ❑ Để chắc chắn tìm được đường đi ngắn nhất thì điều kiện
  - ❑ Phải tồn tại đường đi
    - ❑ Đồ thị vô hướng liên thông, đồ thị có hướng liên thông mạnh
  - ❑ Không tồn tại chu trình âm:
    - ❑ Đồ thị vô hướng không tồn tại cạnh âm

# Bài toán



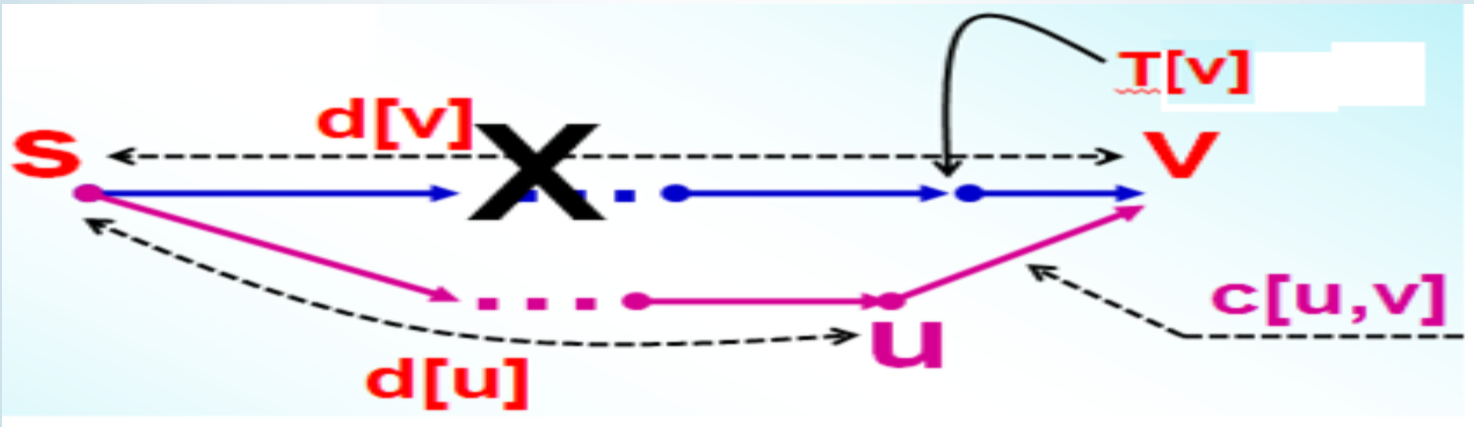
❑ Đường đi ngắn nhất từ Etna đến Oldtown là:

Etna – Bangor – Orono – OldTown

❑ Đường đi ngắn nhất từ Hermae đến Etna là:

Hermae – Hampdea – Bangor - Etna

[Downloaded from ascelibrary.org by University of California, San Diego on 06/09/14. Copyright ASCE. For personal use; all rights reserved.](#)



```

If (  $d[v] > d[u] + c[u,v]$  ) {
     $d[v] = d[u] + c[u,v]$ ;
     $T[v] = u$ ;
}

```



# Thuật toán Dijkstra

- ❑ Mục tiêu: Tìm đường đi ngắn nhất từ đỉnh  $a$  đến đỉnh  $z$
- ❑ Điều kiện: Trọng số của cạnh  $w(u,v) > 0$  với mọi cạnh  $(u,v)$
- ❑  $L(u)$  - chiều dài ngắn nhất từ  $a$  đến  $u$ .
- ❑ Thuật toán kết thúc thì  $L(z)$  – chiều dài ngắn nhất từ  $a$  đến  $z$ .

# Thuật toán Dijkstra

□ Input:

$$G = (V, E, W),$$

$$w(i, j) > 0, \forall (i, j) \in E,$$

$$a, z \in V,$$

□ Output:

$$L(z),$$

đường đi từ  $a$  đến  $z$  (nếu có)

# Thuật toán Dijkstra

## Step 1

$$L(a)=0, L(x)=\infty, \forall x \neq a,$$

$$T=V, P(x) = \emptyset.$$

## Step 2

$$m = \min \{L(u), u \in T\}$$

- Nếu  $m=+\infty \rightarrow KT$ ,  $\nexists$  đường đi từ  $a$  đến  $z$
- Nếu  $m<+\infty \rightarrow$ 
  - chọn  $v \in T: L(v) = m$ ,
  - $T = T - \{v\}$
  - step 3

# Thuật toán Dijkstra

## Step 3

- Nếu  $v = z \rightarrow KT$  và  $L(z), P(z)$   
 $(z_1 = P(z), z_2 = P(z_1), \dots, z_n = P(z_{n-1}), a = P(z_n))$
- Nếu  $v \neq z \rightarrow \text{Step 4}$

## Step 4:

$\forall u \in T, \text{kề (kề sau) } v$

Nếu  $L(u) > L(v) + w(v, u)$ , thì

$$L(u) = L(v) + w(v, u)$$

$$P(u) = v$$

$\rightarrow \text{Step 2.}$



# Thuật toán Dijkstra

G – đồ thị liên thông có trọng số với n đỉnh

f(n) – số lần thuật toán Dijkstra khảo sát một cạnh của G:

$$f(n) = O(n^2)$$

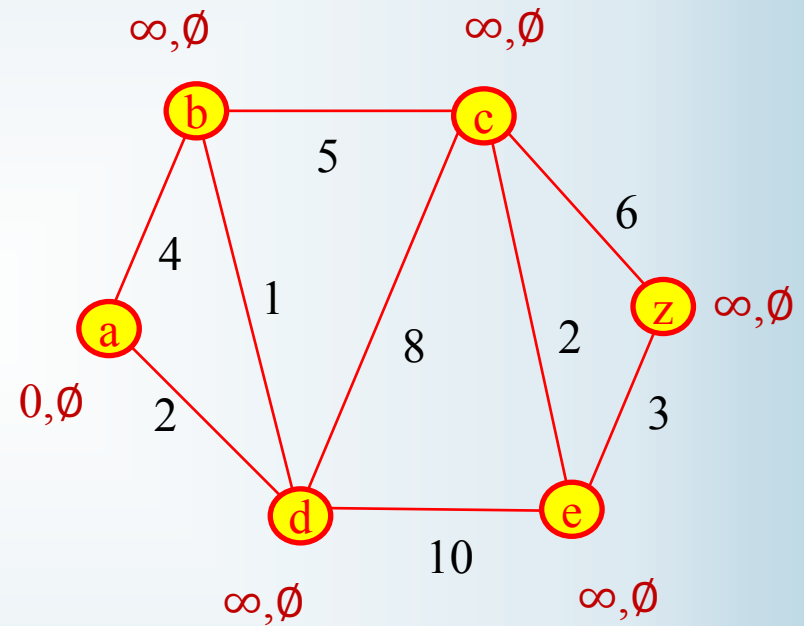
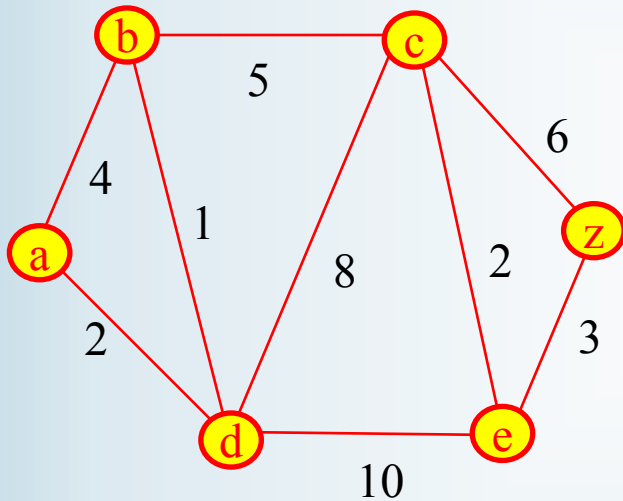
**Thuật toán Dijkstra là tối ưu**

$K_n$  - có số cạnh là  $n(n-1)/2$

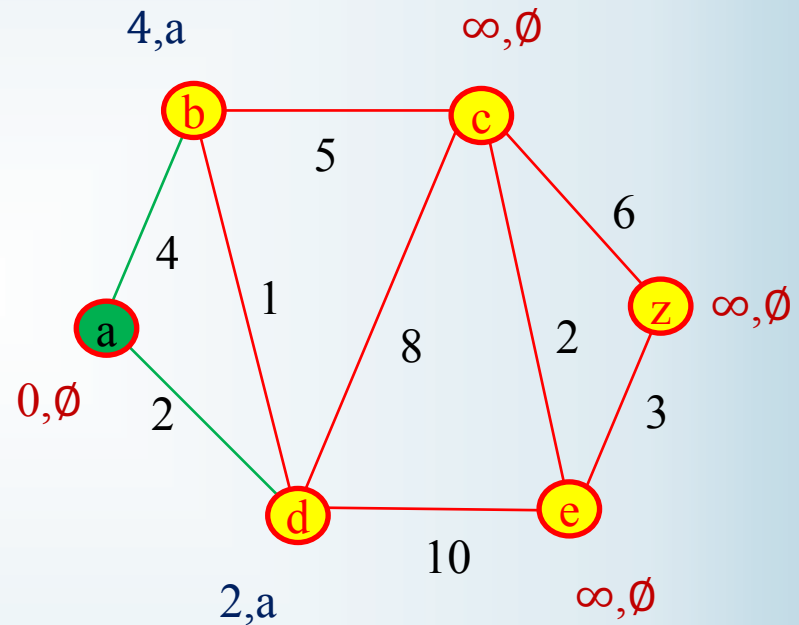
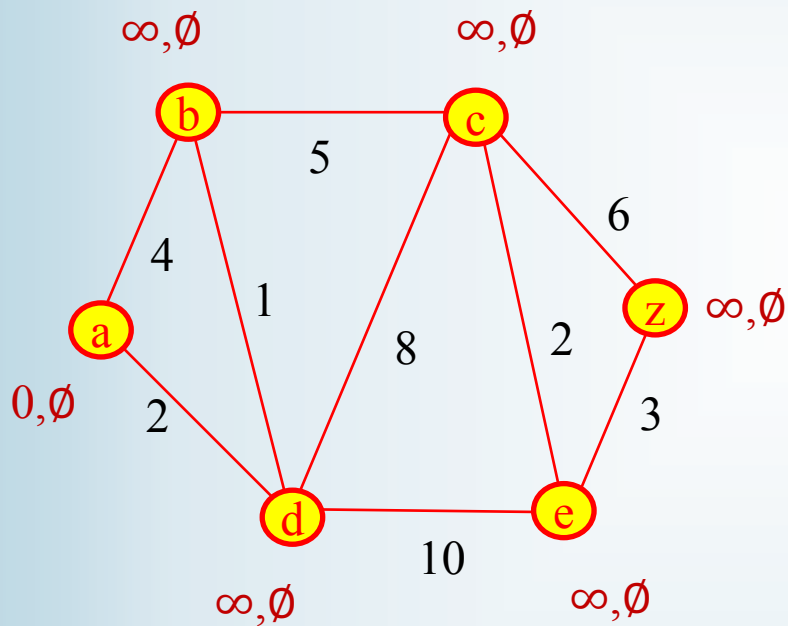
Tìm đường đi ngắn nhất từ a đến z phải khảo sát qua mỗi cạnh một lần.

Thuật giải khảo sát ít nhất  $O(n^2)$

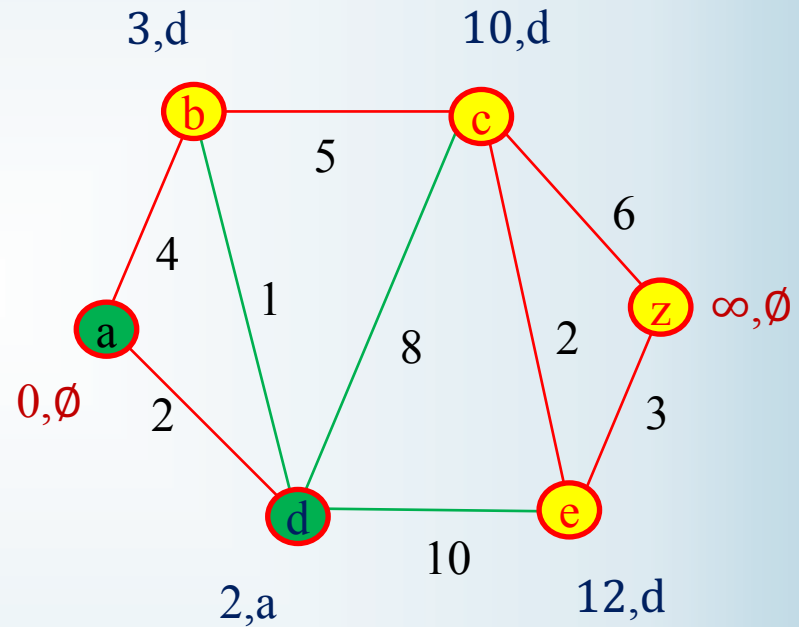
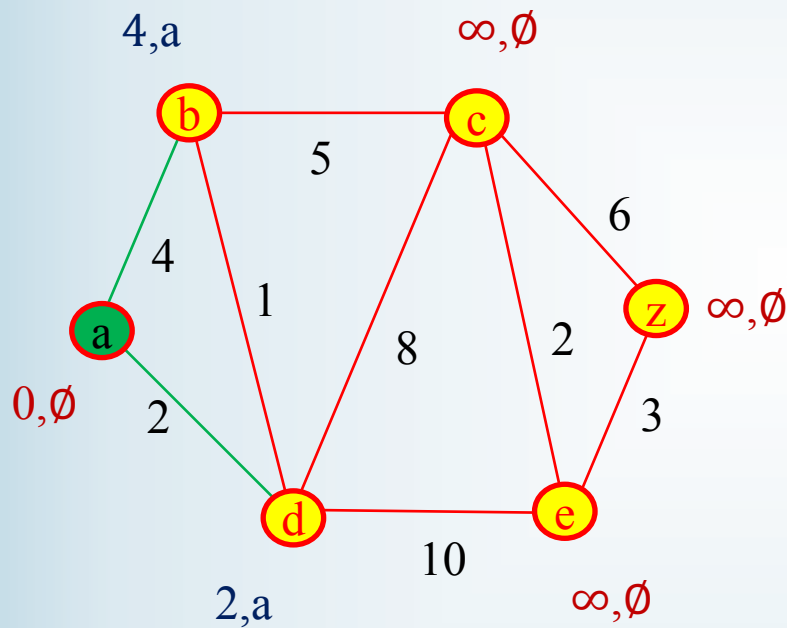
# Ví dụ thuật toán Dijkstra (1)



# Ví dụ thuật toán Dijkstra(2)

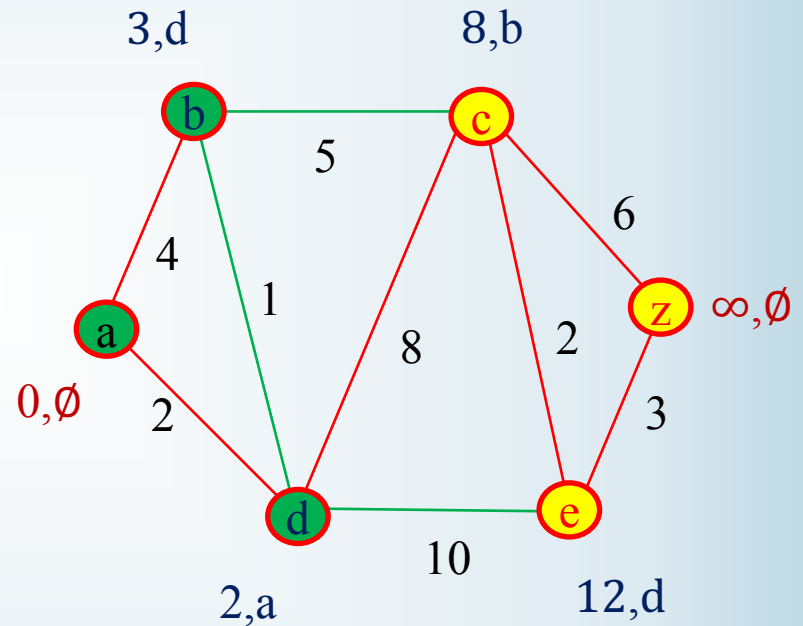
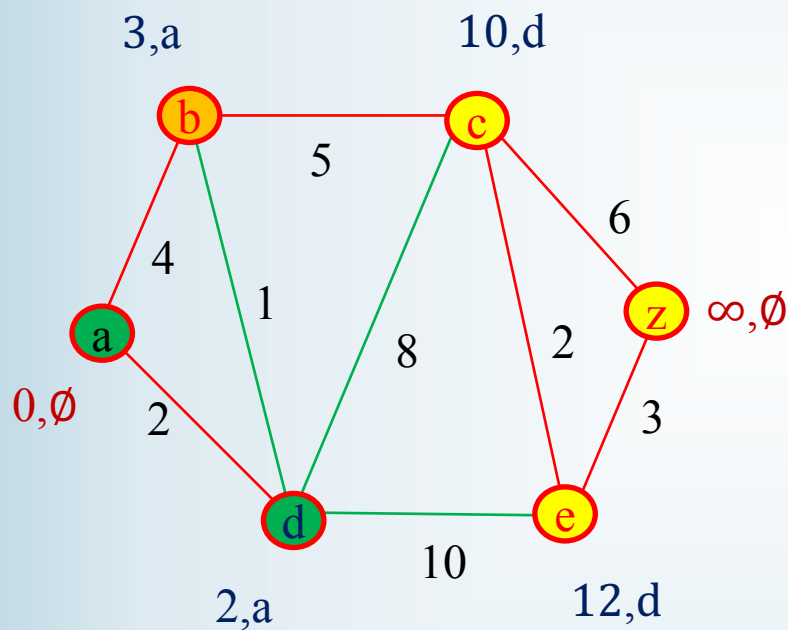


# Ví dụ thuật toán Dijkstra (3)

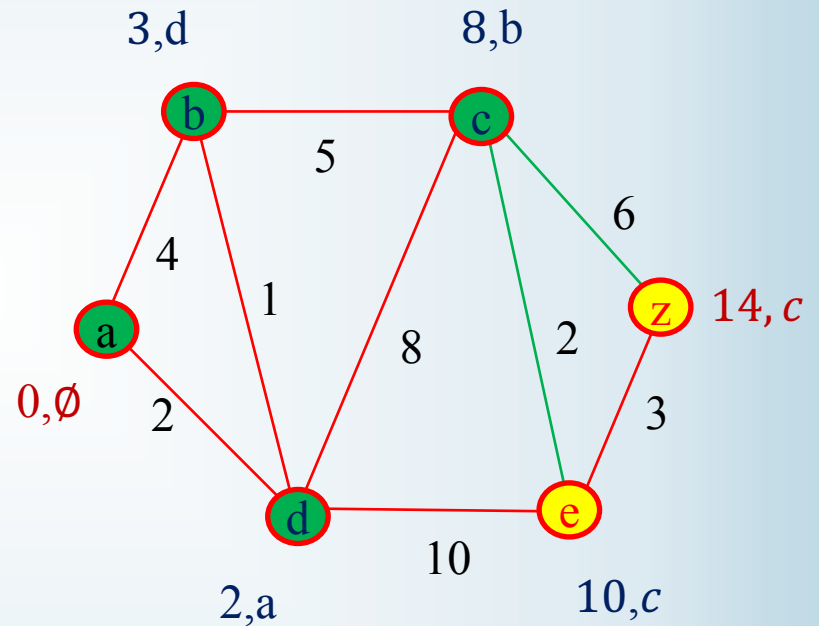
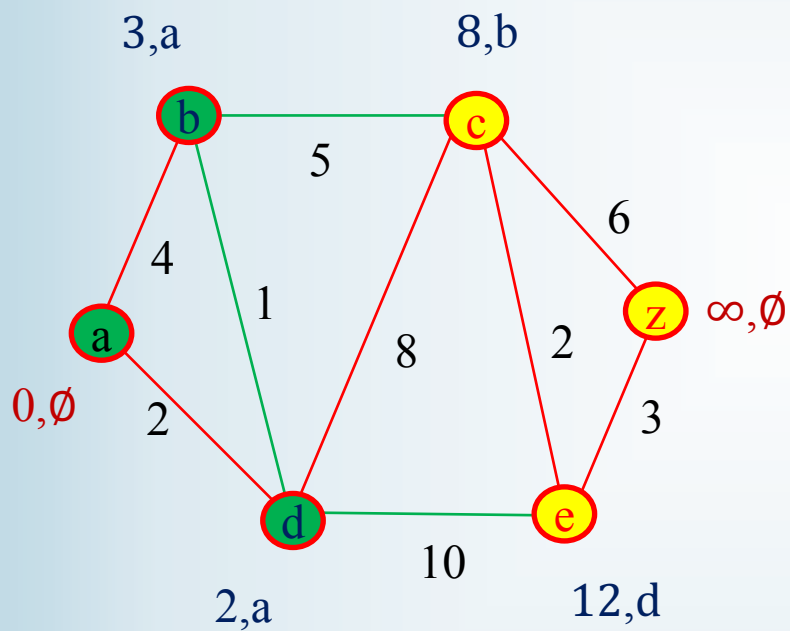




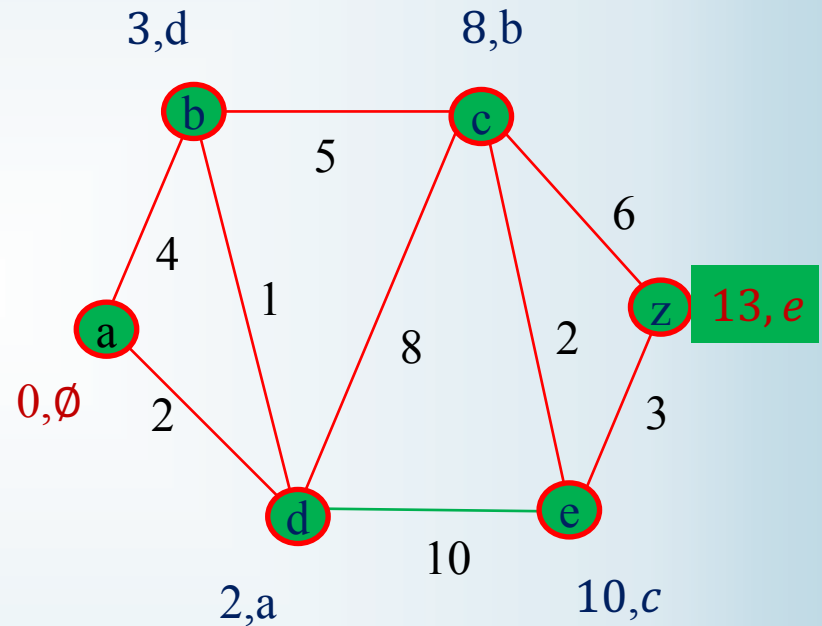
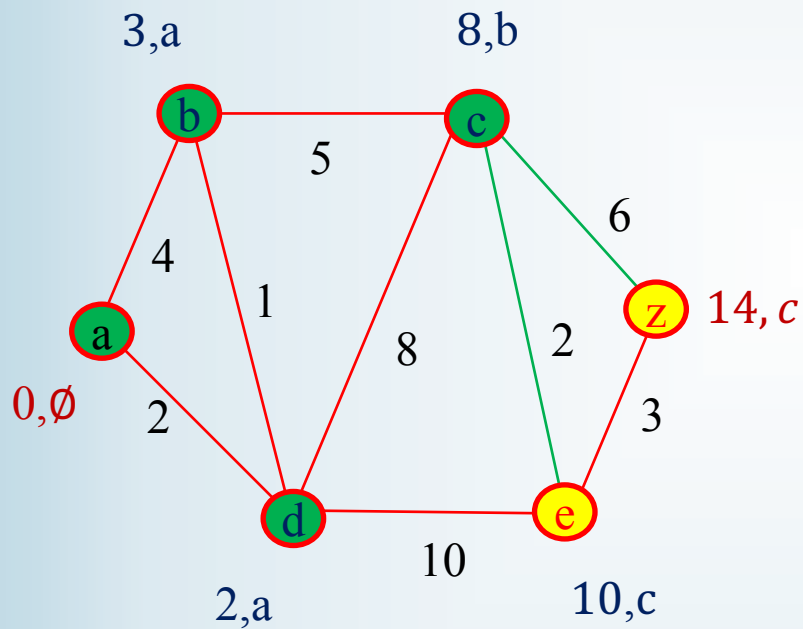
# Ví dụ thuật toán Dijkstra (4)



# Ví dụ thuật toán Dijkstra(5)



# Ví dụ thuật toán Dijkstra (6)

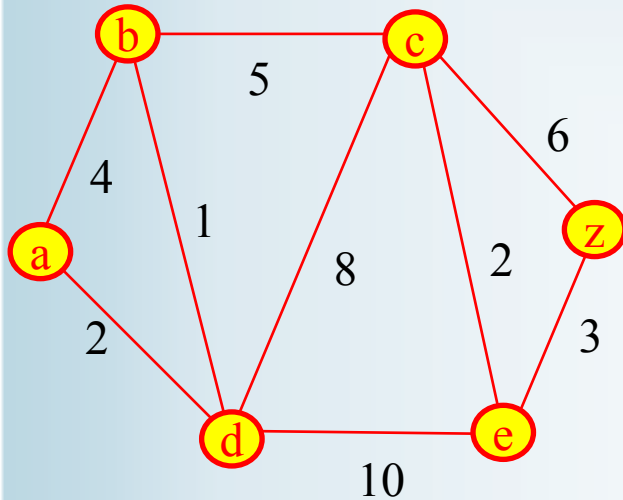


# Phương pháp lập bảng ghi nhãn

- ☐ Bản chất là thuật toán Dijkstra
- ☐ Các cột tương ứng với các đỉnh
- ☐ Các hàng tương ứng với số lần tính nhãn (bước 4)
- ☐ Các nhãn “gạch dưới” tương ứng với nhãn nhỏ nhất ở (bước 2)
- ☐ Số đỉnh được cố định chính là số đỉnh loại ra (bước 2)

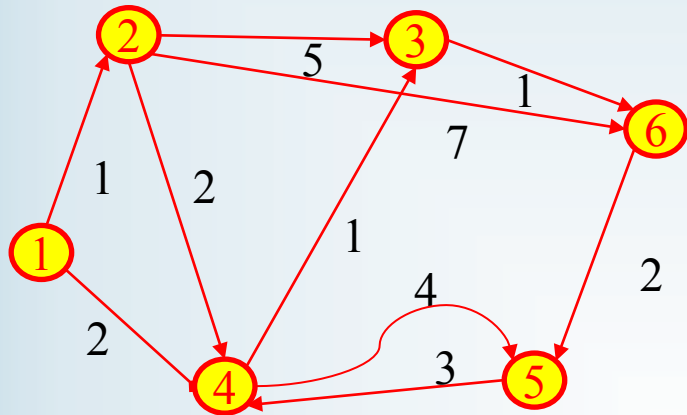


# Ví dụ lập bảng tính nhãn (1)



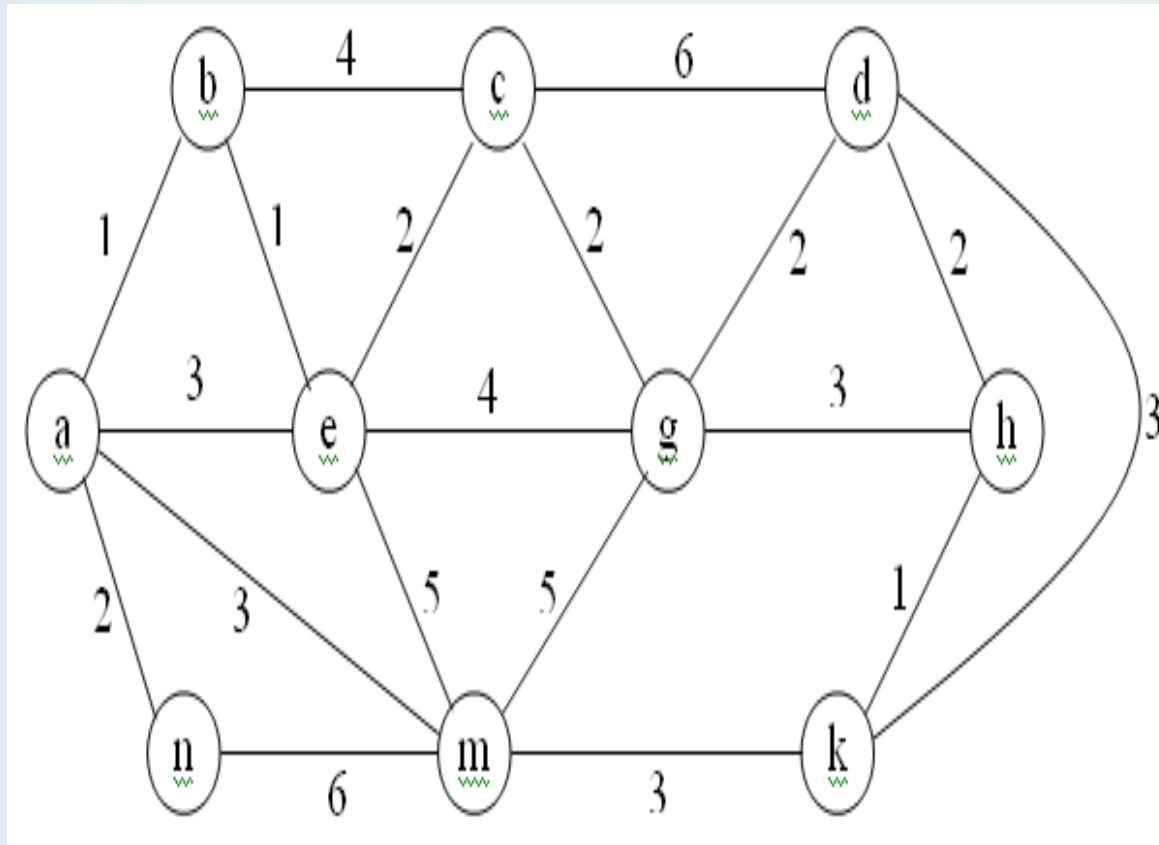
	a	b	c	d	e	z	
	0, $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	<i>a</i>
		4, <i>a</i>	$\infty$ , $\emptyset$	2, <i>a</i>	$\infty$ , $\emptyset$	$\infty$ , $\emptyset$	<i>d</i>
	-	3, <i>d</i>	10, <i>d</i>	-	12, <i>d</i>	$\infty$ , $\emptyset$	<i>b</i>
	-	-	8, <i>b</i>	-	12, <i>d</i>	$\infty$ , $\emptyset$	<i>c</i>
	-	-	-	-	10, <i>c</i>	14, <i>c</i>	<i>e</i>
	-	-	-	-	-	13, <i>e</i>	<i>z</i>
	-	-	-	-	-	-	

## Ví dụ lập bảng tính nhân (2)



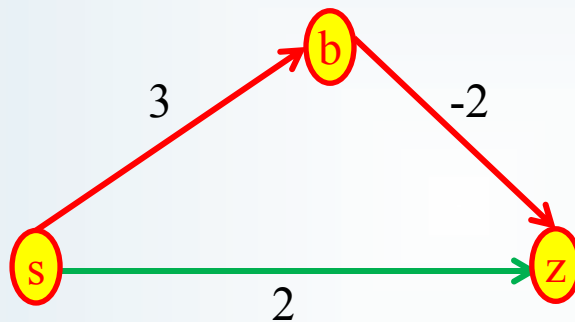
k	1	2	3	4	5	6
	0,0	00,0	00,0	00,0	00,0	00,0
1	-	1,1	00,0	2,1	00,0	00,0
2		-	6,2	2,1	00,0	8,2
3			3,4	-	6,4	8,2
4			-		6,4	4,3
					6,4	-

# Ví dụ lập bảng tính nhân (3)



# Thuật toán Bellman-Ford

- ❑ Dijkstra cho kết quả sai nếu đồ thị có trọng số âm



- ❑ Bellman-Ford khắc phục kết quả trên
- ❑ Bellman-Ford giúp xác định đồ thị có chu trình âm hay không



# Thuật toán Bellman-Ford

□ Input:

$$G = (V, E, W),$$

$$s \in V,$$

□ Output:

$$L(v),$$

$P(v)$  – đỉnh kề trước  $v$  ( $s \cdots v$ )

Đồ thị có chu trình âm qua đỉnh khả  
nối với  $s$

# Thuật toán Bellman-Ford

## Step 1

$$L(s)=0, L(v)=+\infty, \forall v \neq s,$$

$$P(v) = \text{nil}, \forall v \in V,$$

## Step 2

For  $i:=1$  to  $n$  do //  $|V| = n$

For  $(u,v) \in E$  do

if  $L(v) > L(u) + w(u,v)$  then {

$L(v) = L(u) + w(u,v);$

$P(v) = u;$

}

# Thuật toán Bellman-Ford

## Step 3

If  $\exists (u, v) \in E: L(v) > L(u) + w(u, v)$  then  
 $\rightarrow KL(1)$

Else

{

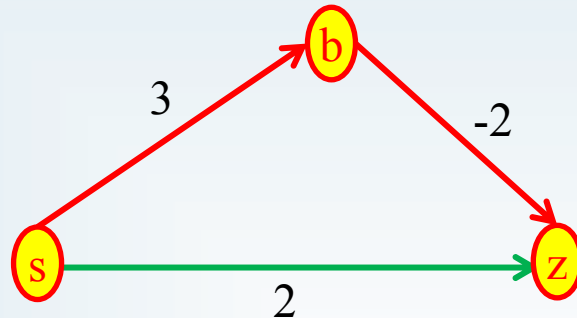
$L(v); P(v);$

}

Độ phức tạp của thuật toán Bellman – Ford

$O(n*m)$

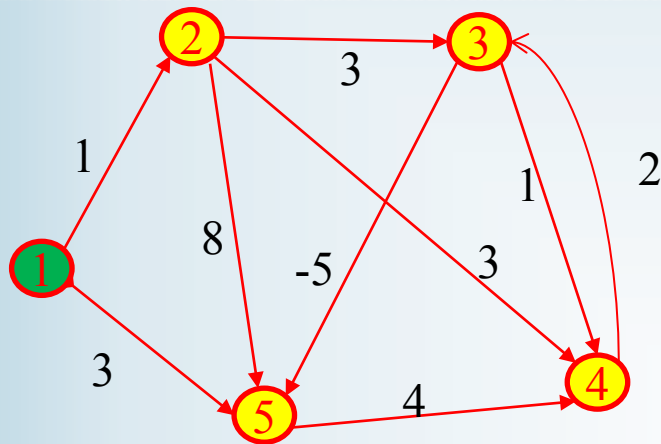
# Thuật toán Bellman-Ford



Bước	s	b	z
1	0	$+\infty, \text{nil}$	$+\infty, \text{nil}$
2	0	3,s	2,s
	0	3,s	1,b
3	$\nexists (u, v) \in E: L(v) > L(u) + w(u, v)$		

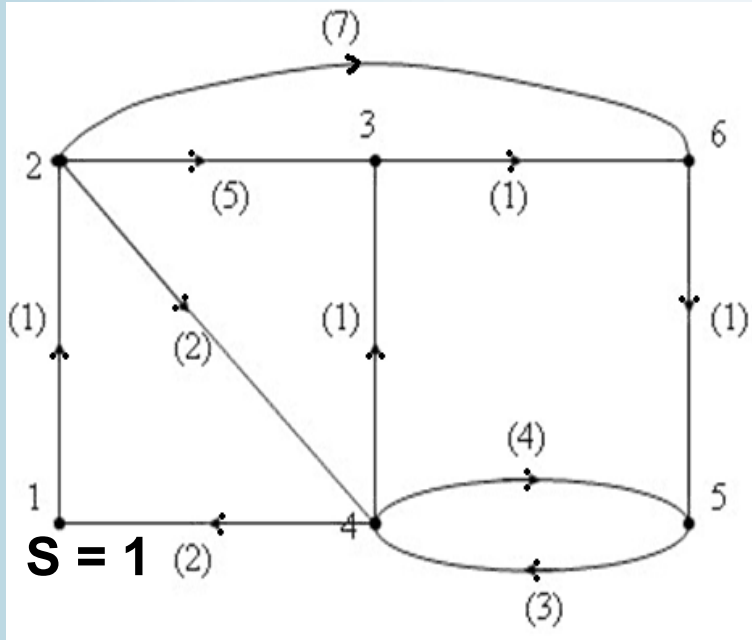


# Ví dụ thuật toán Bellman-Ford



k	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
5					

# Ví dụ thuật toán Bellman-Ford



k	1	2	3	4	5	6
						L
1						}
2						}
3						}
4						}

# Thuật toán Floyd- Warshall

- ❑ Mục tiêu: Tìm đường đi ngắn nhất giữa mọi cặp đỉnh của đồ thị (có hướng) có trọng số
- ❑ Giải pháp
  - Dijkstra nhiều lần
  - Floyd- Warshall

# Thuật toán Floyd- Warshall

□ Input:

$$G = (V, E, W), V = \{1, 2, \dots, n\}$$

□ Output:

$$D = \{d[i, j]\}_{n \times n},$$

$d[i, j]$  độ dài đường đi ngắn nhất từ  $i$  đến  $j$

$$P = \{p[i, j]\}_{n \times n},$$

$p[i, j]$  – đỉnh đi trước  $j$  trên đường đi ngắn nhất từ  $i$  đến  $j$



# Thuật toán Floyd- Warshall

## Step 1

$$D_0 = \{d_0[i,j]\} , d_0[i,j] = \begin{cases} w(i,j), & \exists (i,j) \in E \\ +\infty, & (i,j) \notin E \end{cases}$$

$$P_0 = \{p_0[i,j]\} , p_0[i,j] = \begin{cases} j, & \exists (i,j) \in E \\ \emptyset, & (i,j) \notin E \end{cases}$$

# Thuật toán Floyd- Warshall

## Step 2

For  $k:=1$  to  $n$  do //  $|V| = n$

// Tính  $D_k$  và  $P_k$  theo  $D_{k-1}$ ,  $P_{k-1}$

For  $n:=1$  to  $n$  do

For  $m:=1$  to  $n$  do

} //  $\forall (i, j) \in E$

if  $d_{k-1}[i,j] > d_{k-1}[i,k] + d_{k-1}[k,j]$  then {

$d_k[i,j] = d_{k-1}[i,k] + d_{k-1}[k,j];$

$p_k[i,j] = p_{k-1}[i,k];$

}

else {

$d_k[i,j] = d_{k-1}[i,j]; p_k[i,j] = p_{k-1}[i,j];$

}

# Thuật toán Floyd- Warshall

## Step 3

$$\mathbf{D} = \mathbf{D}_n$$

$$\mathbf{P} = \mathbf{P}_n$$

// Phương pháp xác định đường đi ngắn nhất từ  $i$  đến  $j$

// Đường đi ngắn nhất từ  $i$  đến  $j$  là các đỉnh:

$$i \rightarrow i_1 \rightarrow i_2 \rightarrow \cdots \rightarrow i_k \rightarrow i_{k+1} \rightarrow i_n \rightarrow j :$$

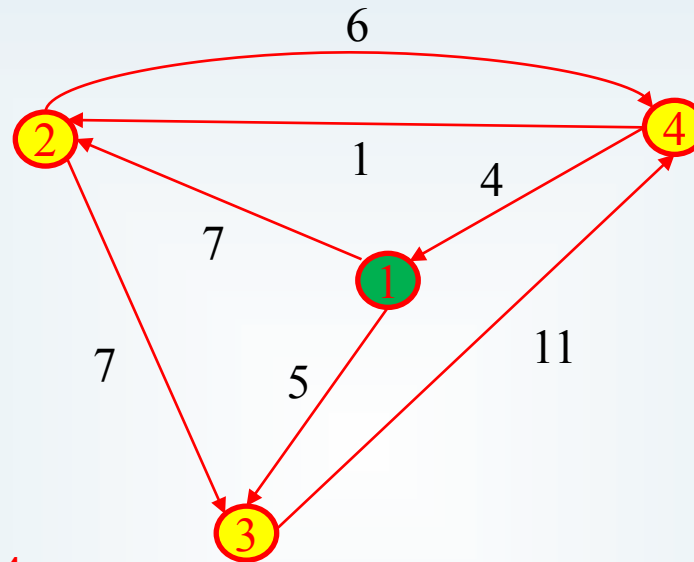
$$i_1 = p(i, j), i_2 = p(i_1, j), \dots, i_{k+1} = p(i_k, j),$$

$$j = p(i_{k+1}, j),$$

Độ phức tạp của thuật Floyd Warshall

$$O(n^3)$$

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (1)



	1	2	3	4
1	$\infty$	7	5	$\infty$
2	$\infty$	$\infty$	7	6
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	11
4	4	1	$\infty$	$\infty$

**Ma trận  $D_0$**

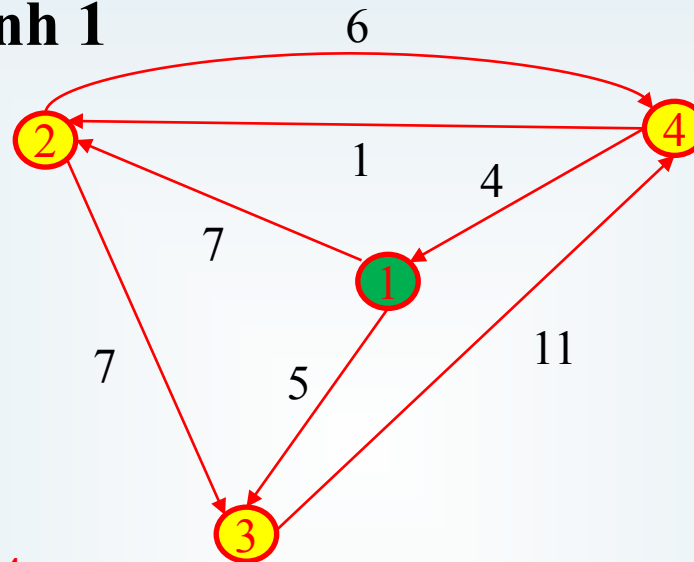
	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	$\infty$
2	$\infty$	$\infty$	3	4
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	4
4	1	2	$\infty$	$\infty$

**Ma trận  $P_0$**



# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (2)

Cập nhật qua đỉnh 1



	1	2	3	4
1	$\infty$	7	5	$\infty$
2	$\infty$	$\infty$	7	6
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	11
4	4	1	9	$\infty$

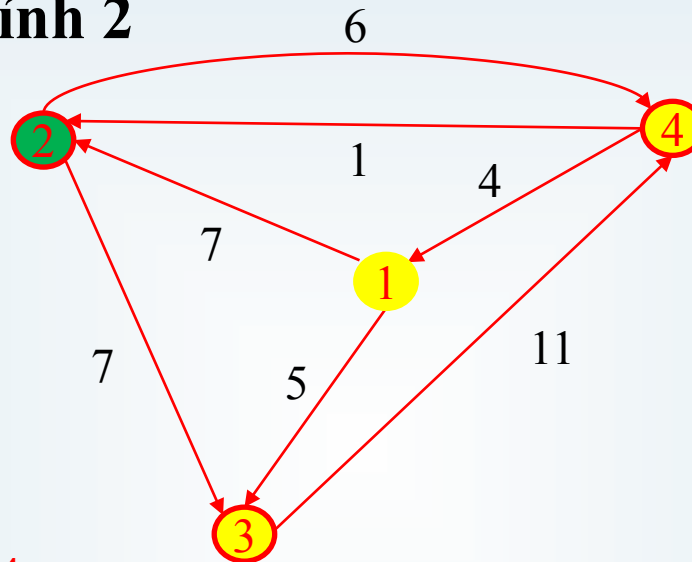
**Ma trận  $D_1$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	$\infty$
2	$\infty$	$\infty$	3	4
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	4
4	1	2	1	$\infty$

**Ma trận  $P_1$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall(3)

Cập nhật qua đỉnh 2



	1	2	3	4
1	$\infty$	7	5	13
2	$\infty$	$\infty$	7	6
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	11
4	4	1	8	7

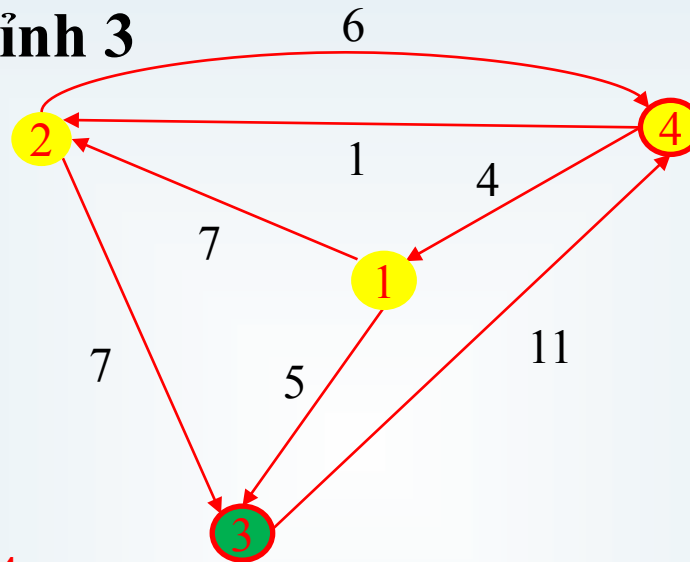
**Ma trận  $D_2$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	2
2	$\infty$	$\infty$	3	4
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	4
4	1	2	2	2

**Ma trận  $P_2$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (4)

Cập nhật qua đỉnh 3



	1	2	3	4
1	$\infty$	7	5	13
2	$\infty$	$\infty$	7	6
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	11
4	4	1	8	7

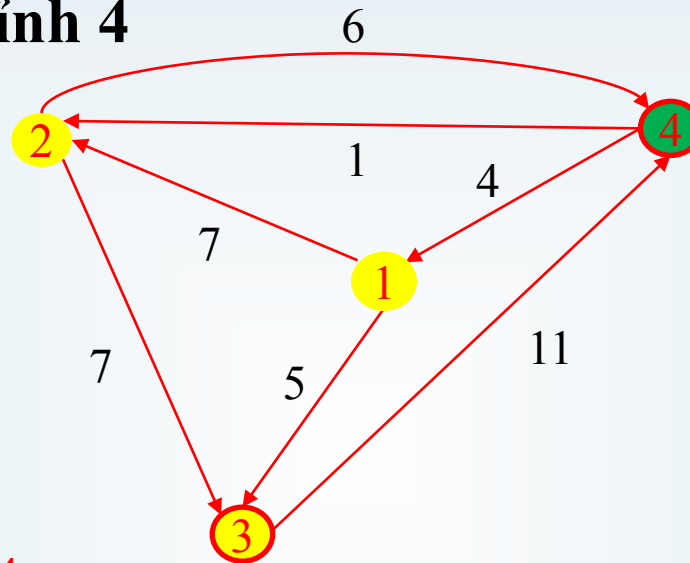
**Ma trận  $D_3$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	2
2	$\infty$	$\infty$	3	4
3	$\infty$	$\infty$	$\infty$	4
4	1	2	2	2

**Ma trận  $P_3$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (5)

Cập nhật qua đỉnh 4



	1	2	3	4
1	17	7	5	13
2	10	7	7	6
3	15	12	19	11
4	4	1	8	7

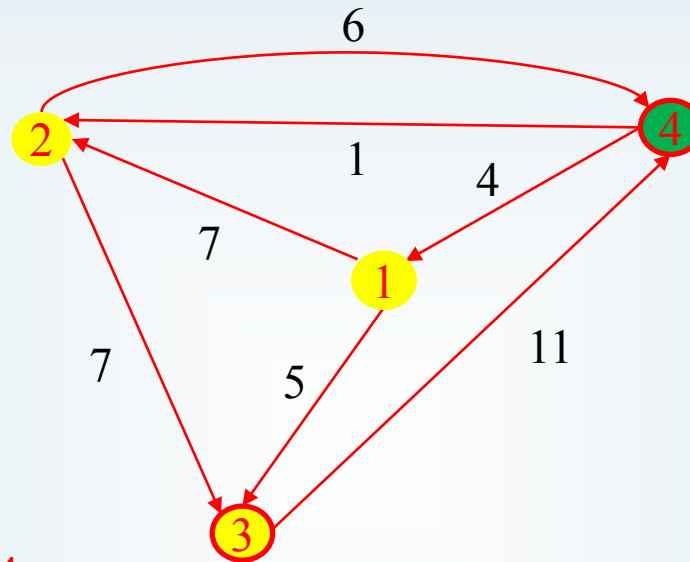
**Ma trận  $D_4$**

	1	2	3	4
1	2	2	3	2
2	4	4	3	4
3	4	4	4	4
4	1	2	2	2

**Ma trận  $P_4$**



# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (6)

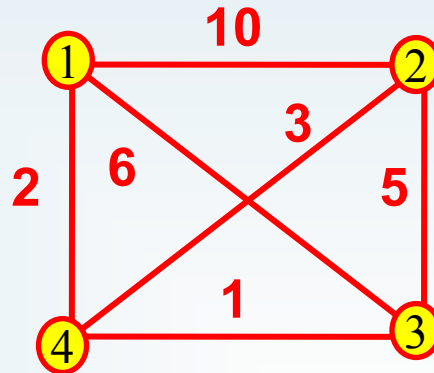


	1	2	3	4
1	17	7	5	13
2	10	7	7	6
3	15	12	19	11
4	4	1	8	7

Kết quả:  $4 \rightarrow 3$   
 $+ 8$   
 $+ 4 - 2 - 3$   
 $p(4,3) = 2$   
 $p(2,3) = 3$

	1	2	3	4
1	2	2	3	2
2	4	4	3	4
3	4	4	4	4
4	1	2	2	2

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (2.1)



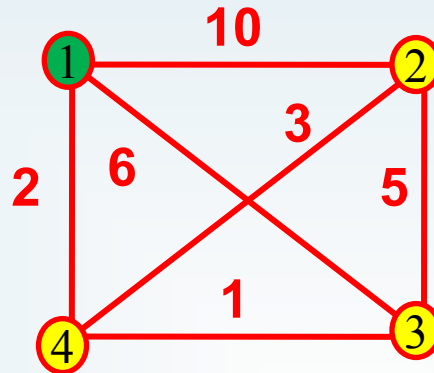
	1	2	3	4
1	$\infty$	10	6	2
2	10	$\infty$	5	3
3	6	5	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

**Ma trận  $D_0$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	4
2	1	$\infty$	3	4
3	1	2	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_0$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall (2.2)



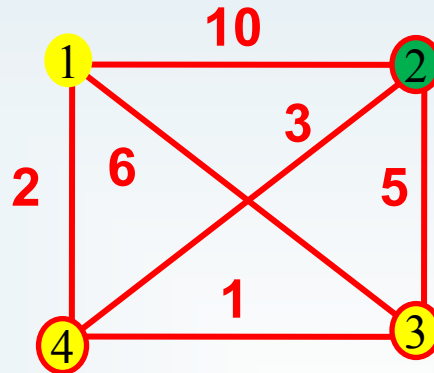
	1	2	3	4
1	$\infty$	10	6	2
2	10	$\infty$	5	3
3	6	5	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

**Ma trận  $D_1$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	4
2	1	$\infty$	3	4
3	1	2	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_1$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall(2.3)



	1	2	3	4
1	$\infty$	10	6	2
2	10	$\infty$	5	3
3	6	5	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

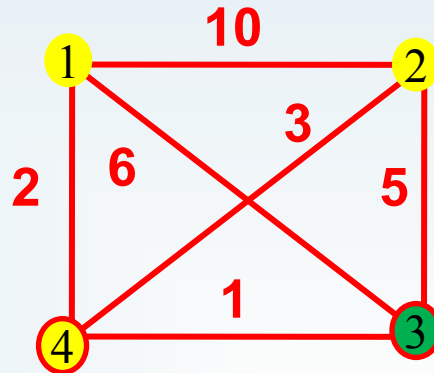
**Ma trận  $D_2$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	4
2	1	$\infty$	3	4
3	1	2	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_2$**



# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall(2.4)



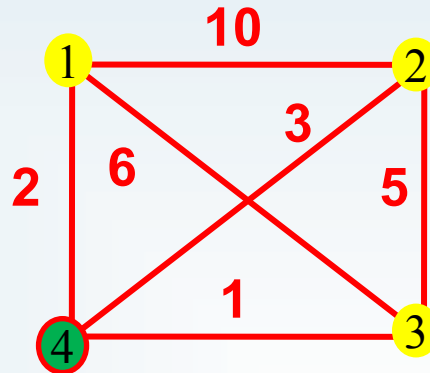
	1	2	3	4
1	$\infty$	10	6	2
2	10	$\infty$	5	3
3	6	5	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

**Ma trận  $D_3$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	2	3	4
2	1	$\infty$	3	4
3	1	2	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_3$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall(2.5)



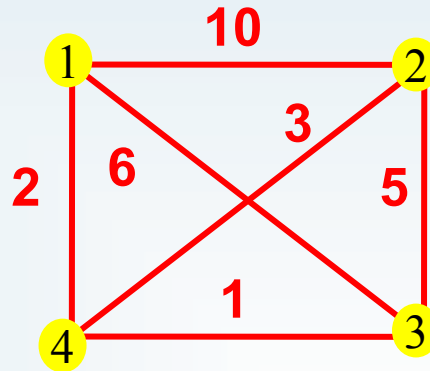
	1	2	3	4
1	$\infty$	5	3	2
2	5	$\infty$	4	3
3	3	4	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

**Ma trận  $D_4$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	4	4	4
2	4	$\infty$	4	4
3	4	4	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_4$**

# Ví dụ thuật toán Floyd- Warshall(2.6)



	1	2	3	4
1	$\infty$	5	3	2
2	5	$\infty$	4	3
3	3	4	$\infty$	1
4	2	3	1	$\infty$

**Ma trận  $D_4$**

	1	2	3	4
1	$\infty$	4	4	4
2	4	$\infty$	4	4
3	4	4	$\infty$	4
4	1	2	3	$\infty$

**Ma trận  $P_4$**

# Ứng dụng

□ Bài toán chọn địa điểm đặt cơ sở dịch vụ, sao cho hiệu quả nhất về mặt kinh tế

□ **Bài toán cực tiểu tổng**

- Tìm vị trí để đặt cơ sở sao cho khoảng cách giữa các vùng đến cơ sở là nhỏ nhất
- Vị trí đặt trường học, bưu điện, bệnh viện.

□ **Bài toán cực tiểu trị lớn nhất**

- Tìm vị trí đặt cơ sở sao cho khoảng cách từ cơ sở đến điểm xa nhất của cộng đồng là nhỏ nhất
- Vị trí đặt cơ quan phòng cháy chữa cháy.



# Ứng dụng

## □ Bài toán cực tiểu tổng

$G=(V, E, W), V=\{1,2,\dots,n\}, w(i,j)>0, \forall (i,j) \in E$

$D=\{d[i,j]\}$  là ma trận khoảng cách ngắn nhất của  $G$  (Floyd-Warshall)

$\forall i \in V, s(i)$  – tổng các phần tử trên hàng  $i$  của ma trận  $D$

Đỉnh  $j$  gọi là **cực tiểu tổng** nếu  $s(j) \leq s(i), \forall i \in V$ .

□ Tập tất cả các đỉnh tâm gọi là tâm đồ thị

# Ứng dụng

## □ Bài toán cực tiểu trị lớn nhất

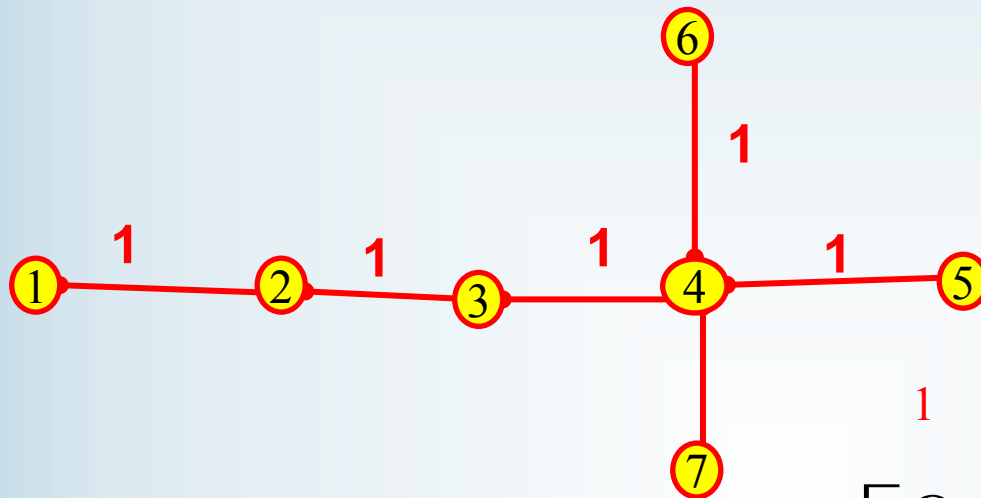
$G=(V, E, W)$ ,  $V=\{1,2,\dots,n\}$ ,  $w(i,j)>0, \forall (i,j) \in E$

$D=\{d[i,j]\}$  là ma trận khoảng cách nhỏ nhất của  $G$   
(Floyd-Warshall)

$\forall i \in V$ ,  $e(i)$  – phần tử lớn nhất (độ lệch tâm) trên hàng  $i$   
của ma trận  $D$

Đỉnh  $j$  gọi là **đỉnh tâm** tổng nếu  $e(j) \leq e(i), \forall i \in V$

# Ứng dụng



- Đỉnh 4 là đỉnh cực tiểu
- Đỉnh 3 là tâm đồ thị

	1	2	3	4	5	6	7
1	0	1	2	3	4	4	4
2	1	0	1	2	3	3	3
3	2	1	0	1	2	2	2
4	3	2	1	0	1	1	1
5	4	3	2	1	0	2	2
6	4	3	2	1	2	0	2
7	4	3	2	1	2	2	0

# Bài tập

- ☐ Lập trình thực hiện các thuật toán mô tả:
  - ☐ Thuật toán Dijkstra
  - ☐ Thuật toán Floyd-Warshall
  - ☐ Thuật toán Bellman-Ford
- ☐ Xác định độ phức tạp của 3 thuật toán trên





**THAT'S ALL; THANK YOU**

**What NEXT?**